

Sprejeta pravila komisije bodo do konca 1975 razposlana v treh jezikih (angleško, francosko, nemško). Predsednik prečita listo izdelovalcev vrvi in njihovih vrst, ki imajo label (kakovostni znak) UIAA. Dobilci bodo tozadevno tiskano spričevalo. Nova komisija (Commission d'Agreement, Genehmigungskomm.) UIAA za priznanja (labela) bo skrbela za obvezno pravilno statistično kontrolo labela.

Glade izredno važnih problemov varovanja v ledu in še bolj v snegu poroča namesto pokojnega Bissaccia njegov sodelavec G. Bertone (I), da se nadaljujejo poskusi v sodelovanju z gorsko reševalno službo in gorskim vodništvom, rezultati pa se od onih v Kavkazu le malo ločijo in jih bo tako mogoče v principu kmalu objaviti.

Pod »razno« je demonstriral W. Munter (CH) svoj način, kako se da z vrvice naravnati razdelitev obremenitve pri padcu na sedalo in prsi, če uporabljati za navezo pravilen plezalni pas. J. Pons (SP) meni, da se komisija mora ukvarjati tudi s slabimi materiali in izdelki, če se že z dobrimi. Pokaže klin, ki počí, če se le malo zvije (trdo jeklo! Stari, predvojno račno kovani klini iz žilavega mehkega železa, izdelek kamniškega kovača, so še danes nedosegljivi glede vzdržljivosti, podpisani jim je dolžan življenje. Imajo le eno slabo lastnost: pošteno zabitega domala ni mogoče izbiti! To bi eventualno šlo z duhovito napravo žal odsotnega V. Abalakova, ZSSR). Norma bo uredila tudi to vprašanje.

Soglasno se odkloni proroča UIAA nad tekmovalcem Mezzalama v turnem smučanju (Monte Rosa). Proti temu ostro protestira VAVOe (A). Teoretična razprava podpisane o varovanju v snegu se zaradi pomanjkanja časa prenese na prihodnje zasedanje.

Prihodnje zasedanje bo po sporazumnem sklepu v Nort Walesu (GB) od 6. do 13. novembra 1976, torej kar teden dni, kajti praktičnega in organizacijskega dela bo treba izvršiti še ogromno, čeprav je innsbruško zasedanje v dveh dneh šlo kar 16 ur razprave v treh jezikih. Po splešnem mnenju je bilo izredno uspešno, kar je nedvomno zaslugi spretnega in odločnega, čeprav malce vojaškega vodstva, kot ga opravljata novi (in stari) predsednik in ga kot tajnica beleži njegova žena. S posredovanjem OeAV so si člani komisije 3. novembra smeli ogledati Slubaier - Werk v Fulmesu. Povabljeni so bili na ogled preskuševalnice vponk v Innsbrucku, za kar gre hvala zlasti članoma R. Desckeju ter R. Köchlerju.

Z novo obliko je komisija mnogo pridobila, njeni rezultati bodo kmalu na voljo in v korist vesoljnemu alpinizmu, tudi našemu. Hkrati je vzor koristnega, neegoističnega mednarodnega sodelovanja. Zato smo ji tudi jugoslovanski alpinisti, zlasti še Slovenci, dolžni vso moralno in materialno podporo. Varnost v gorah je prva zapoved!

P. S. Predsednik UIAA zbira posebno ozko svetovalsko strokovno skupino industrijsko neangažiranih in nekompromitiranih elektrotehnikov ad personam; ta naj prediskutira sedanjí zopni problem glede najprikladnejše frekvence (valovne dolžine) radijskih valov za takojšnje reševanje izpod plazov. Naša lavinska žolna je prva zahtevala in omogočila edino pravilni način iskanja, tj. po smeri in na razdalje nekaj sto metrov. Podpisani je v komisijo osebno imenovan, nelahko delo pa bo koordiniral predsednik IKAR Erich Friedli (CH). Gre zato, da bi vendarle dosegli enotne poglede na problem in soglasno rešili to važno reševalsko nalogo.

JAMARSKO DELO V LETU 1975

ANDREJ KRANJC

Podobno kakor v alpinizmu, tudi jamarsko delo oziroma raziskovanje v grobem delimo na dva dela: prvenstvenim vzpomom odgovarjajo prvi prodori v neko jama (izkazano z novo registracijo jame), drugim vzpomom pa odgovarjajo obiski oziroma raziskave že registriranih jam. In pregled tega dela, pregled enoletnih uspehov, nam najbolj odkriva vpogled v kataster, kjer je zbrana vsa dokumentacija o kraških votlinah v Sloveniji, prispela v nekem obdobju. Vsi podatki, navedeni v nadaljnjem tekstu, izvirajo iz listega izvoda katastra, ki ga vodi Inštitut za raziskovanje krasa SAZU v Postojni.

Do 1. decembra 1975 je bilo v Sloveniji na novo registriranih 315 kraških votlin - jam in brezen - zadnja registrirana votlina ima številko 4379. To pomeni, da je danes na ozemlju SR Slovenije toliko registriranih kraških votlin. Leto 1975 je glede novih registriranih votlin rekordno, saj slovenski jamarji že prek 60 let načrtno in organizirano raziskujejo jame, a je bilo samo v obravnavanem letu registriranih kar dobrih 7% vseh votlin.

V okviru teh novih, lahko bi rekli »prvovrstnih« raziskav, je bilo skupaj premerjenih 4731 m jamskih rovov in preplezana skupna globina 2538 m. Med novimi votlinami je bilo odkritih 53% jam in 47% brezen. Poprečna dolžina novih jam je 39 m, najdaljši sta »Pečina v Radotah«, dolga 402 m in 401 m dolg »Brlag na Rinskem«. Prva je v Istri in jo je raziskalo DZRJ Ljubljana, druga pa na Kočevskem in so jo odkrili člani DZRJ Kočevje. Poprečna globina novih brezen je 24 m, daleč najgloblje pa je brezno z imenom »Jama pod Debelim vrhom«. Odpira se nad planino V lazu in je zaenkrat globoko 223 m, saj še ni v celoti raziskano. Odkrili so ga člani Jamarske sekcije PD Železničar iz Ljubljane, ima številko 4000 in je o njem poročal tudi že PV (letnik 75/2, str. 89-90). Sicer je bilo novih kraških votlin največ odkritih na visokih dinarskih planotah (Snežnik, območje

Krima, Kočevska Velika gora, 53,7%). Na drugem mestu je slovenski alpski svet s 15,2% novih votlin. Od tega jih je bilo v samih Julijskih Alpah odkritih 9,8%, v Savinjskih Alpah 3,2%, v Karavankah pa ostala 2,2%. Med njimi je seveda tudi najgloblje brezno - Jama pod Debelim vrhom. Alpam sledi Istra s Krasom (12,3%), predalpsko hribovje (Idrijsko-Cerklijsko, Skofješko, Polhograjski Dolomiti in Zasavsko hribovje, 8,6%), nizki dolenski kras (5,5%), obrabne alpske planote (Dobrovlje, Menina, Jelovica, 4,1%), na koncu pa je panonsko obrobje (0,6%), kjer sta odkriti dve jami sredi Slovenskih Goric, severno od Drave, in zato zaslužita še posebno pozornost.

Seveda vse na novo registrirane kraške votline še niso kompletno raziskane, vendar je delež raziskanih precej velik, saj ima kataster kar za 75% v tem letu registriranih objektov že tudi načrte. Od preko 20 enot, kolikor jih je združen v Jamarski zvezi Slovenije, so podatke za nove registracije prispevale naslednje enote: Inštitut za raziskovanje krasa (28,3%), Jamarska sekcija PDZ (25,4%), DZRJ Ljubljana (13,6%), Jamarski klub Rakek (7,8%), JK Dimnice (6,0%), DZRJ Kočevje (5,5%), JK Kranj (5,5%), JK Črni galeb (3,8%), JK Slovenj Gradec (1,6%), JS PD Tolmin (1,0%) in JK Celje (0,3%). Posebej je bilo 0,9% votlin registriranih po objavljenih podatkih, 0,3% pa je prispevala Potapljaška sekcija JZS.

Ce pa upoštevamo le kompletno raziskane nove kraške votline, je vrstni red malo drugačen, saj so največ kompletnih raziskav prispevali JS PD Železničar (33,9%), DZRJ Ljubljana (16,1%) in Inštitut za raziskovanje krasa (11,1%), vrstni red drugih pa je v glavnem isti kakor v zgornjem odstavku. Čeprav raziskave in uspehi, doseženi v že registriranih jamah, obravnavamo posebej (ker pa ne prispevajo k povečanju števila registriranih kraških votlin), niso zato prav nič manj pomembni ali vredni od prejšnjih.

Tako so v letu 1975 prispeli v kataster podatki o 285 že registriranih votlinah. Seveda so ti podatki zelo različni, od kompletne raziskave z vso priloženo dokumentacijo (načrt, zapisnik, točna lega) preko raznih dodatnih raziskav in nove doletivne leg do zgolj zabeležke o ponovnem obisku neke jame. Kompletno je bilo raziskanih 118 votlin, dodatno raziskanih 39 votlin, na novo so bile določene lege 73 votlinam. Ponovno je bilo obiskanih le 28 votlin.

Po prispevku kompletnih raziskav sicer že registriranih votlin je na prvem mestu DZRJ Ljubljana (32%), sledita mu Inštitut za raziskovanje krasa (24%) in JS PD2 (14%), nato pa se vrste v glavnem iste enote (vsega skupaj 11), ki so bile naštetje pri novih raziskavah, na novo je treba omeniti le DZRJ Luka Čeč iz Postojne z deležem 10% kompletnih raziskav.

Te že registrirane jame so obiskovali jamarji tako rekoč po vsej Sloveniji, navajam le nekaj najpomembnejših uspehov. Eden izmed največjih dosežkov je vsekakor preplavanje sifona (tako imenujemo stalno zaliti del podzemeljskega rova) v Pivki jami (sistem Postojnskih jam) in odkritje rovov za njim. To je prvi povojni uspešni prodor iz Postojnske proti Planinski jami. Ta prodvig so opravili člani Potapljaške sekcije JZS. Ljubljanski jamarji (DZRJ) so na Kaninu z miniranjem prodrli v breznu S-19 do globine 177 m, člani Jamarске sekcije PD Tolmin pa so odkopali vhodni del

jame – občasnega kraškega izvira Mala Boka v dolini Soče in odkrili 1355 m dolgo nadaljevanje.

V Škocjanskih jamah so slovenski jamarji nekajkrat obiskali in tudi prodrli do končnega odtočnega dela, Hankejev kanal v Škocjanskih jamah, kar vsekakor pričča o tehnični izurjenosti. Tudi štajerski jamarji so v že dolgo znani Bezgečevi jami ali Kamniti hiši odkrili obsežna nadaljevanja. Med večjimi raziskavami že registriranih, a še ne raziskanih objektov naj omenim tudi izmero 123 m globokega Brezna pod Spikom in 105 metrskega Trojnega brezna. Za konec naj povem še to, da so člani Inštituta za raziskovanje krasa raziskali celo vrsto sicer manjših jam v Suhi krajini in s tem bistveno pripomogli k poznavanju podzemlja neke večje pokrajinske enote.

Če se še enkrat spomnimo na vse na novo raziskane jame, bodisi na novo registrirane ali pa že vrsto let napisane v katastru, in na vse jame, koder so jamarji dodatno raziskovali, dobimo število 500 jam in brezen v letu 1975. Tudi če te številke ne gledamo kot rekord, je jasno, da postaja jamarstvo pri nas vedno močnejše, po številu ljudi in po njihovi izurjenosti in tehnični opremljenosti, da je že samo obisk 500 kraških votlin v enem letu množični športni dosežek. Če upoštevamo tudi raziskovalno delo, vidimo, da se je s tem tudi poznavanje slovenskega kraškega podzemlja bistveno, dobesedno, poglobilo.

TRADICIONALNO SREČANJE ZASLUŽNIH PLANINCEV - JUBILANTOV

TINE OREL

Glavni odbor PZS je konec leta 1975 priredil srečanje zaslužnih planincev – jubilentov. Na srečanje so bili povabljeni: tov. ing. Vlado Šlajmer, Tone Porenta, Alojz Klemen, Ivan Potisek, Janez Mulej, Valentin Oman, Stanko Dežman, Ferdo Premru, Boris Ostan, Anton Oman, Pavle Kemperle, Andrej Štebrič, Lajze Kočvar, Elja Rabič, Ivan Gubenšek, dr. Oskar Končan, Lajze Petelinšek, Konrad Plauštajner, Zdenka Sozjo, Karel Padjera, Ferdo Rifelj, Zoran Jerin, Viktor Kojc, dr. Rupko Godec, Tone Bende. Povabljena pa sta bila tudi tov. prof. Evgen Lovšin in prof. Tine Orel. Srečanje je bilo v torek dne 23. 12. 1975.

Srečanje je s pristržno besedo intoniral predsednik PZS dr. Miha Potočnik, opomnil na zaslužno delo planinskih aktivistov in obenem poudaril družbeni pomen planinstva. Potem je navzočim izročil okusno izdelane spominske plakete in jih povabil na prijateljski pomenek ob pogrjeni mizi. Na njegove klene in ljubezive besede je navezal svojo zahvalo prof. Evgen Lovšin, starosta povabljenec in predsednik planinski tovariš še iz časov, ko je delovala »zlata naveza« (Joža Čop – dr. Miha Potočnik – Stanko Tomižšek), ko je nastajal prvi slovenski planinski film in še marsikaj, na čemer se razcveta današnje planinstvo. Naj ob tem pripomnimo, da je bil med jubilanti posebnega pomena prav dr. Miha Potočnik, ki je v letu 1975 brez opombe dopolnil desetletje svojega odgovornega in nadvse uspešnega vodstva slovenske planinske organizacije.

Prof. Evgen Lovšin je v svoji zahvali med drugim dejal:

»Stejem si v čast in zadovoljstvo zahvaliti se kot skoro najstarejši v imenu vseh povabljenec Planinski zvezi Slovenije za ta sprejem in pozdrav. Komur se je mladost poslovila in mu že starost trka na vrata, ko se je že večina planinskih tovarišev poslovila in na cesti že komaj sreča prijatelja iz mladih, srečnih let, je tako snidenje tako prijetno, kot kadar sredi zime in megle posije sonce.

Tudi spominjanje bogati in osrečuje človeško notranost, tudi male gore so vabljive, saj so most k velikim goram, pa tudi pri vrnitvi v dolino... Kdor je petdeset let hodil nedeljo za nedeljo v gore, je po opreznem računu prehodil zemeljski ekvator 40 000 km. In kdor ni vsako nedeljo in praznik tičal v istem kraju na isti gori, temveč ga je vedoželjnost gnala v nove znamenitosti, temu spomini izpolnijo čas starosti in počitka v prijetni obliki.

Ljudje naj bi hodili čim več v naravo, naj bi se oplajali ob njenih mojstrovinah, ob čisti modrini neba in milijonov zvezd in galaksij, ob naravnem gozdu, stoterih oblikah in barvah cvetane, ob močnatosti gorskega sveta in pisane razsežnosti polja in travnikov. To je duh planinstva, klic: Nazaj k naravi! Danes potrebnejši kot kdaj poprej.

Ni dolgo tega, ker sem bral nekaj izvlečkov iz knjige Prometej XX. veka, ki jo je napisal astronom Collins, tovariš obeh prvih pristopnikov na Mesec: Armstronga in Aldrina. Collins kroži okrog Meseca sam in opazuje Zemljo: »Zemlja se vidi iz orbite prelepa – živa, privlačna, čarobna – naslada za oko in za dušo ljudi, ki vedo, da pripadajo njej. Cisto nekaj drugega je mesec, zaprašen od Sonca, ves razrit. Ne veseli srca, gal in jalov je, zanimiv samo za geologe, poln kraterjev od udarcev ali vulkanskih sil.

Jaz zares nisem vedel ceniti našega planeta, dokler nisem videl Meseca in ko se spomnim nanj, pomislim na čudovito Zemljo, na slapove, megle, na borove gozdove, na modrina, zelenilo, rumenilo in belino. Vsega tega ni na Mesecu.

Globoko sem prepričan, da bi politični voditelji tega našega sveta, ko bi videli svoj planet iz daljave, recimo 160 000 kilometrov, močno spremenili svoje mnenje. Te tako važne meje se ne bi videle, glasne opombe bi omele. Mala krogla se obrača, pokojno in vedro prehaja prek svojih daljav, kaže svojo prečudovito fasado in zahteva etnotno sporazumevanje med nami. Verujem, da bi se v političnih voditeljih hitreje in odločneje rojevale miroljubne in humane misli.«